

ΛΑΧΤΑΡΩ

ΠΙΣΤΩΣΗ

ΟΜΟΛΟΓΟ

ΜΕΤΟΧΕΣ

ΔΙΔΟΝΑΙ

ΔΙΑΦΩΡΑ

ΑΥΤΑΠΑΤΗ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

AGORA & GABE

Gespenster der Gastfreundschaft

Herausgegeben von

Sophia Panteliadou und Peter Panes

ΑΓΟΡΑ & ΔΩΡΟΝ

φαντάσματα της φιλοξενίας

Επιμέλεια

AGORA & GABE. Gespenster der Gastfreundschaft.

Hg. Sophia Panteliadou, Peter Panes

Verlag ENEKEN, Thessaloniki 2017

ΑΓΟΡΑ & ΔΩΡΟΝ. Φαντάσματα της φιλοξενίας.

Επιμέλεια: Σοφία Παντελιάδου, Πέτερ Πάνες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ENEKEN, Θεσσαλονίκη 2017

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση του παρόντος τόμου, όπως και η εν όλω ή εν μέρει ή και περιληπτικά, κατά παράφραση ή διασκευή, με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό και ηχογράφησης, χωρίς την προηγούμενη άδεια του συγγραφέα και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

© Για όλο τον κόσμο: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ENEKEN

ISBN: 978-960-9708-33-3

Διακίνηση-διάθεση:

ENEKEN, *Επιθεώρηση Πολιτισμού*

Βασ. Όλγας 55,

Τ. Κ. 546-41

Θεσσαλονίκη,

Τηλ. : 2310-833. 665

email: eneken@hotmail.com

Περιεχόμενα

Πρόλογος	12
Η υπερβολή του δώρου Μπέρνχαρτ Βάλντενφελς	16
Το δώρο και η αλλότητα Βόλφγκανγκ Μίλερ-Φουνκ	46
Φάσματα και φαντάσματα. Μια τοπολογική αναζήτηση Σοφία Παντελιάδου	58
Από τον Όμηρο στην ευρωπαϊκή κρίση Γιάννης Επαμεινώνδας	82
Η έκθεση	87
Ερωτήματα της αναγνωρισιμότητας. Κοινωνιολογικές κριτικές σκέψεις σχετικά με την ανάλυση της Judith Butler Ματίας Φλάτσερ	112
Some Bonds Matter. Μερικές όψεις της ζωής, της αγάπης και του χρέους Ειρήνη Αθανασάκη	136
Λανθάνουσα κατάσταση. Το καθεστώς ενός παντογνώστη κατασκόπου Ελίζαμπετ φον Σάμσονοφ	148
Αυτογνωσία: ένας αναγκαίος όρος της φιλοξενίας Θεόδωρος Πενολίδης	180
Δώρο και αξίωση στον αστερισμό της φιλοξενίας – μια παρέμβαση Εύα Λακιέζ-Βάνιεκ	198
Η ισχύς του πελατειακού συστήματος μπορεί να περιοριστεί Όμηρος Ταχμαζίδης	214

Προσφυγική κρίση: κίνητρο για την ανοικοδόμηση της Ελλάδας σε ένα σταυροδρόμι πολιτισμών Γρηγόρης Ζαρωτιάδης, Ειρήνη Οζούνη	222
Ενοχή και χρέος. Τα ίχνη του χρήματος στη μνήμη και στην πολιτική του παρελθόντος από το 1945 και μετά Ζίγκριντ Βάιγκελ	232
Οι συγγραφείς	263
Οι καλλιτέχνες	269
Βιβλιογραφία	275

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σχέση ανάμεσα στις έννοιες *δώρο* και *φιλοξενία*, καθώς και η έρευνα του φαινομένου του φαντάσματος σε μια χιασματική αναδίπλωση με το ορατό, το αόρατο και τις οικονομικές διασυνδέσεις, συνδέουν τα κείμενα της έκδοσης *Αγορά και Δώρον – Φαντάσματα της Φιλοξενίας*.

Στην έκδοση αυτή δημοσιεύονται για πρώτη φορά ανακοινώσεις και κείμενα από το συνέδριο που διοργανώθηκε πάνω στο θέμα αυτό τον Ιανουάριο του 2015 καθώς και οι τοποθετήσεις αυτών που συμμετείχαν στο σχετικό εργαστήριο που έλαβε χώρα το 2016 στο Goethe-Institut Thessaloniki, στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Συμποσίου Βαϊμάρης με θέμα «Tauschen und Teilen». Οι δύο αυτές εκδηλώσεις (συνέδριο και εργαστήριο) συνδέθηκαν με την ομώνυμη έκθεση που πραγματοποιήθηκε από 6.11.2014 έως 25.01.2015 στο MIET - Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη.

Σε αντιστοιχία με τη διαπολιτισμική θεματική της έκθεσης και σύμφωνα με τη διεπιστημονική ερευνητική μέθοδο, το συνέδριο το 2015 και η συζήτηση εργαστηρίου το 2016 συγκέντρωσαν ειδήμονες από τους τομείς της φιλοσοφίας, της φαινομενολογίας, της ανθρωπολογίας, της λογοτεχνίας και των πολιτικών επιστημών, δηλαδή από όλους εκείνους τους επιστημονικούς κλάδους, που αποτέλεσαν την πηγή έμπνευσης για την ιδέα της έκθεσης και του συνεδρίου.

Μερικά από τα έργα τα οποία παρουσιάστηκαν στην έκθεση «Αγορά & Δώρον – Φαντάσματα της Φιλοξενίας», θεωρήθηκαν κωδικοποιημένα στον συμβολισμό τους, ενώ σε κάποια άλλα η γλώσσα της έκφρασής τους μπορούσε να κατανοηθεί με έναν συνειρμικό-αναφορικό τρόπο. Με κάποιο τρόπο σχετίζονταν με την «αντίληψη μέσω των αισθήσεων» και την «όξυνσή τους». Μεταξύ άλλων αναφέρονταν σε φαινόμενα που μας περιβάλλουν και σηματοδοτούν τον πλουραλισμό της εποχής μας, επειδή η εξοικείωση με το «ξένο βλέμμα» διευρύνει την οπτική γωνία της πρόσληψης και ανοίγει τον δρόμο σε έως τώρα αδιανόητες προοπτικές.

Αριθμοί, λέξεις, δράσεις-περφόρμανς, έργα με μολύβι, έργα ζωγραφικής, φωτογραφίες, βιντεοταινίες και φιλμ έθεταν τους επισκέπτες της έκθεσης μπροστά σε ιδιαίτερες προκλήσεις. Η έκθεση παρουσίασε εκθέματα 25 καλλιτεχνιδών και καλλιτεχνών· μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονταν έργα αφενός εμπνευσμένα από τις αντιφάσεις στην οικονομία της αγοράς και αφετέρου έργα που σηματοδοτούσαν στιγμές συνάντησης των ανθρώπων και των πραγμάτων, συνδέοντάς τα με τη στιγμή της αδυνατότητας ενός συναπαντήματος. Με άλλα λόγια: εδώ θεματοποιήθηκαν ερωτήματα που σχετίζονταν με την πολύσημη έννοια του *δώρου* στην

εμφατική μορφή της λέξης. Αυτό που με μια πρώτη ματιά θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα είδος ενδιάμεσης λύσης, αποδείχτηκε εντέλει μια αντίληψη του *δώρου ως εμπειρία*.

Στο συνέδριο που ακολούθησε αμέσως μετά αλλά και στη συζήτηση εργαστηρίου, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαφορά ανάμεσα στη στιγμή του πλεονάσματος και στην αίσθηση ενός ανέκφραστου/άνωνυμου ελλείμματος. Θέσεις, οι οποίες προέκυψαν από τη συγχώνευση της έννοιας του πλεονάσματος και του ελλείμματος, καθώς και απόψεις ή πλευρές του θέματος, που αποτελούν το οικονομικό υπόστρωμα στην τέχνη και στη ζωή, διαμόρφωσαν τα κυριότερα ερωτήματα των εισηγήσεων. Στο πλαίσιο αυτό αναλύεται η έννοια του «δώρου» και η σχέση της με τη «φιλοξενία», ενώ από την άλλη πλευρά γίνεται αναφορά στην *υποκειμενικότητα, την προσφορά, την αναγνώριση και την επιθυμία*. Και οι δύο εκδηλώσεις είχαν ως στόχο μέσα από μια διεπιστημονική ματιά να ορίσουν το πεδίο, το οποίο διαγράφεται από την αντιπαράθεση φιλοσοφικών αναζητήσεων και ερωτημάτων που πηγάζουν από μια ρεαλιστική πολιτική συζήτηση. Στο επίκεντρο των απόψεων που διατυπώθηκαν βρίσκεται το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο, όπου θα μπορούσε να αναπτυχθεί η φιλοξενία, σε συνδυασμό με το ερώτημα, εάν η *φιλοξενία άνευ όρων* εξακολουθεί πιθανώς να υπάρχει μόνο ως δυνατότητα – με την έννοια του *ενδεχόμενου*.

Σοφία Παντελιάδου
Πέτερ Πάνες